

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шл. 143322
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячної в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 20 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

БАЛЬ Українських Студ. Політех. І-ва „Основа“ у Львові відбудеться в суботу
дня 19. лютого ц. р. в саях „Народнього Дому“ (Рутовського 22)

11.000.

Львів, 11. лютого 1927 р.

Вчора наш орган дійшов до 11-тисячного числа від хвилі своєї появи під назвою „Діло“. В цю суму чисел, в цей білянс нашого органу не входять ті числа, що в рр. 1920—1922 були видавані під іншими назвами („Громадська Думка“, „Українська Думка“, „Український Вістник“, „Громадський Вістник“ і „Свобода“). Колиб і їх втягнути в той загальний білянс видавництва нашого органу, а можна це зробити з повним правом, то треба побільшити ту загальну суму виданих чисел майже цілою тисячкою.

Та тримаємося тільки круглого сумаричного числа 11.000, яке вчора досягнув наш орган під своєю основною назвою.

„Діло“ засновано 1. ст. ст. січня (14. н. ст.) 1880 — так що в січні 1930 припадає 50-ліття існування нашого органу. В початках „Діло“ появлялося два рази в тиждні, згодом три рази тижнево, а від 14 (1 по ст. ст.) січня 1888 р. стало щоденником. За рік, в дні 14. січня 1928 припадає сорокліття нашого органу як щоденника.

„Діло“ — це перший український щоденник на всій українській і чужинній території, в Наддністрянській і Надніпрянській Україні, в Європі й Америці. В теперішньому часі „Діло“ є найстаршим щоденником і взагалі періодичним органом на всіх українських землях — не рахуючи зледашньої і айденої, колись урядової, а тепер „денної“ „Газети Львовської“.

11 тисяч чисел, близьке 50-ліття від оснування „Діла“ і ще ближче 40-ліття від його переміни на денник — ось три точки, що — так сказатиб — зафіксують роль і значіння нашого органу в українському громадянстві, в процесі його новітнього історичного ходу, в розвитку української національно-політичної думки.

Бже сама назва нашого органу була в самих початках його програмою, найсуттнішим і найрозумілішим кличем. „Діло“ протиставляло „Слову“ Б. Лідичського і всього москвофільського табору, слову, чавіть більше! — пустословству і пустомельству про „адін руський народ“, про підпорядкування великій руській культурі, про опіку і всемілність царської Росії. А в тих часах москвофільський табір монополював панував над умами і серцями злевареного в власні сили галицького громадянства. „Діло“ в плятформу своєї діяльності поклало працю, творчу, культурно-духову й матеріально-органічну на народній основі, в оперті на власні сили і власні засоби рідного громадянства. І з цього шляху наш орган не зійшов.

Діло, народне діло лягло в основу „Діла“, і всі діяльні, творчі, будуючі почини нашого громадянства не лише находили повну підтримку нашого органу, але тут на його сторінках зроджувалися проекти, розроблювалися численні плани, ладнали підбадьоруючі поклики, за-

фіксувалися осягнені здобутки. Можна з повним правом твердити, що у всіх досягненнях нашого громадянства останнього півстоліття значна доля заслуг припадає нашому органу, що був учителем і поведатором кількох поколінь, що поширював горизонт, утверджував світогляд, підтримував діяльну віру в найважчих хвилинах життя нації.

11.000 чисел! Скільки невтомної праці, скільки важкого труду, скільки крові власного серця і любови та посвяти для святої справи, для великої ідеї, кристалізації і всебічного подвигнення нації мусіли на протязі довгих десятків літ віддавати ті, яких пересічний громадянин уважав життєвими неудачниками. Скільки імен, великих і малих, признаних і непризнаних, відомих і забутих — пересунулося на сторінках „Діла“! А всі вони, часто поборюючи безчисленні перепони, в невідрадных життєвих умовах, надроблюючи останками сил, з розбитою душею і пірваними нервами, здилюючи свій жал до світа і до людей, серед бурі і хуртовини, стояли на призначеному їм становищі, високо тримаючи народній прапор.

Могутні й непереможні сили не раз наставляли на існування нашого органу, однак все зустрічали приготований відпір. В початках „Діло“ мусіло поборювати нехиті власного громадянства, репрезентованого його відсталого інтелігенцію, опісля проти нього едналися вершки всемілної касті, витворюючи гуртки, групи і навіть партії, що змагали до того, аби „зрєктися шумного знамені народнього ідеалу“, репрезентованого „Ділом“. Наш орган поборювали безпощадно не лише чужі, але й свої. Поляки добачували в ньому „гайдамацтво“, „свої“ — сепаратизм і „польську інтригу“, москалі — мазепинство і „австрійську інтригу“. Вр. 1914 першим ділом окупаційної царської

влади було розгромити „Діло“, в р. 1918 першим завданням польського ген. Розвадовського було розторожити наш орган. На протязі цілого 1919 р. заінсталювана у Сх. Галичині польська влада арештувала наш орган, не дозволяючи спершу зовсім на його появу, а в 1920 р. і наступних на всякі підмінки. Довгі роки переходив наш орган через горнило найбільш рафінованих мук, а й нині давить його вантаж польської цензури. А скільки докорів і дошкульностей прихотилося переносити такі від власного громадянства. А й нині, чи не вдаре в нас таран органіків різних українських і псевдоукраїнських партій, які залюбки висмівають плятформу в л а с н и х с и л, тужливо задивлені в чужі приманчиві міражі.

Але ми, не зважаючи на всі перепони, не зійдемо з нашої первісної й основної плятформи, не знизимо прапора перед ніякою силою, бо нашим змаганням зміцнити власні сили, насталити міць власного громадянства, видобути всі фізичні і культурні вартості українського народу і зробити їх рішачими у великій грі за життя і розвиток великої нації.

За рік святкуватимемо 40-ліття існування „Діла“, як щоденника, найстаршого українського щоденника в цілому світі. Повинно воно бути не лише нашим святом, але святом всього українського громадянства обох півкуль. Нашим єдиним бажанням було би, щоби в зрозумінні ваги і значіння української преси взагалі, а „Діла“ зокрема, моральною і матеріальною підтримкою дано нам спроможність сповняти наше важке завдання в краших умовах, як досі. А те наше бажання буде здійснене в першу чергу тоді, коли число передплатників зросте так, що зможемо вийти з теперішнього тісного і вузького 4-сторінкового обему. В тому заангажована честь нашого громадянства, а головню його інтелігенції.

шення на варшавському ґрунті, а діло вартне заходу: настільки цікавими є ці нюанси і такою цікавою вийде недовозначна відповідь.

Обмежимося покищо до перечислення кількох моментів із останніх двох лише тижнів. 27-го січня, під час ген. бюджетової дебати, виступив як згадано вже — пос. П. Васильчук з великою політичною промовою, переданою своєчасно (дарма що у змісті) в „Ділі“. Ця промова своїм характером, себто ідеологічним „стрижнем“, ні в чому не ріжнїлася від аналогічних попередніх промов, себто яскраво підкреслювала самостійницькі змагання українського народу, його положення під Польшею та його відношення до польської державности. Того рода промови були до цього часу офіційною польською пресою характеризовані як протидержавні демонстрації, або зовсім промовчувані. Тимчасом тепер ось що проголосила „Епока“, орган президії Ради міністрів, у коментарях до звіту з даного соймового засідання.

До поважних промов треба зарахувати передусім повну широкую спонукацію посла Павла Васильчука. Промовець дав сильний вплив змаганням (аспіраціям) українського народу і торкнувся найглибших струн, які в польських душах, пам'ятаючи героїські змагання народу до самостійності, мусять відбитись неволею відгуком. — („Епока“ з 28. I. „Реч. коважні й веселі“.)

— А внизу, у звіті, передано майже *per extenso* промову українського посла. Річ ясна, що таке становище — хоч і не офіційне, а проте офіційного часопису — викликало велику констернацію, яка негайно таки відбилася на сторінках кількох варшавських газет. М. н. епперівський „Глос Цодзєнни“ присвятив тій апострофі „Епоки“ цілу спеціальну передову статтю під обуреним наголовком „Що це має значити?“, у якій домагається від уряду дисциплінарної карі на редакторів „Епоки“, щоби

вдучити (іх) від торочення похвал на адресу тих, які демонстративно підносили голову проти одностайності цілості Річосполитої. В протівному разі відкривається широке поле до найбільше фантастичних здогадів і підозрін, від яких ми воліли би бути як найдалше. („Глос Цодзєнни“ з 29. I.)

Зі ще гострішим „доносом“ на редакцію „Епоки“ виступила на слідуочий день перед урядом „Реч-посполита“, так, наче би тут справді діло було у промаху редакції. Адже смішно булоб і думати, що на такий виступ і в такій справі головний редактор „Епоки“ позволив собі самовільно, без порозуміння, з ким слід, та ще й підписався своїми ініціалами під такою різниковою статтейкою. Колиж хте й уважав цей виступ випадковим, то що гіпотезу звалив зараз такий другий півурядовий орган, у якому, що правда, частенько друкується те, що потім уряд спростовує, чи відкидає, та який проте у даній справі, реферований у такій формі, не проявив би власної, цілком самостійної ініціативи. Мислю на увазі голосну статтю „Глосу на увазі“ п. н. „За дверми за-трійного дня“ (з 30. січня), про яку „Діло“ писало вже в охоч-

Куди вітер віє...

Про т. зв. українофільський курс.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 9. лютого 1927.

Те, що внутрішня польська національна політика від половини травня 1926 року є на ділі та сама, якою була перед тим речинцем, красні читачі „Діла“ знають краще, ніж його замісцеві кореспонденти. Говориться у Варшаві про „національній меншості“ більше, ніж колинебудь, навіть пишеться і то не лише по часописах, але й іноді в красномовних обіжниках, а проте всім відомо, що вітер із мляскання достойних столичних язиків не дійшов іще туди, де царить воля „кресових“ старостів і — „народових організацій“. Що більше: тут і там навіть старости змінюються, бачимо між ними й соціялістів, а проте українське життя все ще приневолене плисти тим самим річищем, в яке зіпхнули його й твердими гатами обставили всі переп-

травневі“ правителі, з Морачевським і Вітосом III. включно.

Але грубою помилкою було би не придавати згаданому псевдо-українофільському вітрові варшавських урядових і півурядових колніякого значіння. І колиб навіть погодитися з послом Павлом Васильчуком, який без обиняків заявив у своїй останній великій промові зі соймової трибуни, що єдина ціль того вітру — замазати очі, то виринає ще питання: кому і навіщо це саме нині так настирливо Варшаві потрібне. Не слід давати відповідь на ці запити занадто поквапно, аніж темі вдовольнятися загальним словом „закордон“. Правильну відповідь — на нашу думку — можна знайти після докладного стеження за всіма нюансами того піби — українофільського пору-

З великим зацікавленням та оглядає я ряди величавих мятників пап різних часів. Це горді, мужні, інтелігентні, енергійні, блищачі, переважно з замашками вусами і бородами; це не пострижені аскетичних високих монахів, а люди гнущі людей, які, коли їм треба було, ширили владу церкви і руйнували, а в часах Ренесансу і руйнували чимало для загальної культури, науки, мистецтва, з середньовічних творів старинного мистецтва, твори грецької та римської античності. Великий ватиканський музей і бібліотека. Це ідейна робота папів.

своїх справ. Чуже зерно, кинене чужою хвалою, не прийметься в його душі, — по-між іншим мітер, змете чуже павутиння без-сладно і навід під нестримно своїм шля-хом дальше. Одинає остане по всім тім між обома народами лиш глибоке прова-ля, що для будучої історії їх матиме фа-тальні наслідки.

Замість землі комасація.

(Участь і становище українців на зїзді в справі комасації.)

Під повним заголовком подали ми в 23 числі „Діла“ короткі інформації про перебіг зїзду в справі комасації та меліо-рації селянських ґрунтів на території ни-чійських трьох східно-галицьких воєвідств, якій скликав окружний земський уряд у Львові. Тоді приобіждали ми, що до спра-ви зїзду нам прийдеться ще повернути го-му, бо інформації про його перебіг не були тоді вичерпуючі. З уваги на не-достаток місця не могли ми до справи по-вернути скорше і тому подаємо деякі до-повнюючі дані шойно тепер. Перш за все зазначимо, що крім вичислених у поперед-чій статті учасників брали в тому зїзді у-часть ще ось які українці: інж. В. Мона-стирський, інженери Василь і Теофіл Ри-жевські, інж. Ю. Павликовський, інж. Свір-ський Іван та Федешський Михайло.

Крім поданих у попередній статті заби-рали слово в дискусії третього дня нарад над виголошеними рефератами споміж українців ще віцепрезидент „Сільського Господаря“ інж. Ю. Павликовський, директор „Землі“ д-р А. Говиків та інж. В. Монастирський.

В цілій низці рефератів виголосив між іншим управитель державної рільничо-бо-танічної стації у Львові д-р К. Сведер-ський реферат про меліорацію карпат-ських полонин, хоч реферат мав невлучну назву „Комасація ґрунтів у Карпатах“. Референт говорив про господарську вар-тість полонин та про невилу і нерацио-нальну господарку на них. Полонини ви-магають меліорації, щоб могли стати пов-новартними пасовищами. Меліорацію по-лонин переводити можна, чого доказом Швайцарія. Там меліорацію полонин по-чали проводити ще в 1886 р. за ініціати-вою і під проводом д-ра Штеблера. Так-тика наглядно показала, що проведення успішної меліорації цілком можливе.

Щодо наших карпатських полонин то відготувати праці до меліорації провадити, то запевненням референта, львівська дер-жавна господарсько-ботанічна стація. На його думку головною перешкодою меліо-рації є неупорядкований приватний стант-ромасової власності в Карпатах. Слід то-му приступити до негайної переміни спіль-ної громадської власності на майно гро-мади, бо шойно тоді можна буде посу-нути вперед справу меліорації полонин.

Спеціально що до цього реферату за-бирив голос в дискусії відпоручник Крас-ного Т-ва госп. „Сільський Господар“ і мі-сто голова того Т-ва інж. Ю. Павликов-ський. Промовець підкреслив, що справа полонин є певним питанням хочби з уваги на годівлю худоби, а крім

НАДІСЛАНО.

За надіслане Редакція не відповідає.

МАСЛО ЧЕКОЛЯДОВЕ „FINELLI“

Здорово
Смачне, Легкостворне, Дешеве,
До смаження хліба і до леготин.

Виключна фабрика на Польщу:

Тадей Скішинський і Спілка
Львів-Замарстинів.

того життєвим питанням українського го-дівельника гупула й бойка в дев'яти пові-тах Сх. Галичини. Дотично меліорації по-лонин слід з уваги на технічне її прова-дження провести між полонинами три при-родні полоси: високо бескид-ські полонини по долину Мі-зуньки з родючою ґрунтовою, положені се-ред мішаних лісів; високо бескид-ські полонини в поясі Гор-гонів, від веречанського провалу на схід по долину Прута, з менше родючою ґрунтовою і накінець: високогірські полонини Чорногогір, що виступають обильно на хребтах і сто-лищах гір при слабому розрості косоде-ревини.

Педологічні, флористичні і стратигра-фічні умови — казав інж. Павликовський — в отсих трох полонинських полосах ви-магають окремого, відмінного пильування. Покійно працює тільки одна високогір-ська стація для чорногорської полонин-ської полоси. При меліоруванні треба по-при коштовні технічні засоби використо-вувати також природні засоби, до яких належить між іншим сама рістня Карпат. На це д-р Сведерський не звернув належ-ної уваги.

На думку д-ра Сведерського меліорації полонин перешкоджає неупорядкування правного стану громадських полонин. Правда! Але є крім того далеко більші перешкоди, які криє в собі теперішній стан посідання і користування полонин. Беручи на увагу площу полонин тільки в станіславському воєвідстві, прийде-ться ствердити, що на поверх 89,000 ката-стр. моргів полонин до громад належить не-слова 13,60 моргів, отже не ціла сема частина. Ця публічна власність обимає на основі опіслень інж. Ю. Павликов-ського біля 29 проц., а приватна власність поверх 71 проц. площі. Великі власники християни мають біля 9 проц., жиди біля 2 проц. Малі власники християни мають біля 35 проц., жиди біля 17 проц., а хри-стіянсько-жидівські спілки біля 5 процент. Разом жидівський стан посідання полонин перевищує одну п'яту всієї площі поло-нин. Таким уклад власності вказує, що ми-

сцевий український годівельник тільки в од-ній третині є власником полонини, а треба знати, що тільки він може бути безпосередньо за-інтересований меліора-цією. Більше одної п'ятої полонини є в руках нерільників, що меліорацією не заінтересовані.

Статистика вигону худоби на полонини, зібрана інж. М. Хомишином у 1922 р. ви-казує, що місцеві годівельники селяни му-сли для своєї худоби винайма-ти полонинське пасовище на поверх 52 проц. загальної площі поло-нин. Це наглядно свідчить, що при тепе-рішній власності полонин, половина поло-нинської площі є монополієм засобом експлуатації місцевого годівельника гу-пула і бойка.

Тому, бажаючи розв'язати успішно по-лонинське питання, треба, попри важку зрештою справу упорядкування громад-ського посідання, приступити до пере-власнення полонин з рук спекулянтів у руки місцевих годівельників. Слід дати їм, або спілкам (кооперативам), ними заснованим довго-термінові кредити на викупно полонин. Попри те треба між карпатськими годі-вельниками поширювати господарські зна-ня, популяризувати ужитковий полонин через меліорацію, підносити ку-льтури годівлі худоби через закладання годівельних кооперативів, а полатити годівлі — поза продажем расового, на полонинах виго-дованого скота — поставити на тверді основи, закладаючи молочарські коопе-ративи, ведені фаховими техніками.

Якийсь невідомий промовць полемізу-вав з інж. Павликовським в справі буди-мозастрою вислову про експлуатацію гупула і бойка. Управитель рільничо-ве-теринарського відділу станіславського воєвідства п. Будзінський заявив за творенням уліплених пасовищ, але зазна-чив при тім, що управа державних дібр і лісів не йде на стічу годівельникам і на-віть „Союзом годівлі гупульського коня“ в Косові, в якому зареєстровано 3,0 роз-плодових маток, не винаймила полонин-ського пасовища. Референт Сведерський

приняв фахові уваги, подані в да-ліх дусі доповнивши свої висновки для зїзду знову до того ж ського з проханням, щоб да-міття про меліорацію полонини.

Директор парц. Т-ва „Землі“ Говиків звернув у дискусії на катастрофічне положення у селянської маси, що в 60 відс. незлібна до самостійної господар-жіння і примушена нужденно на своїх клантиках землі. Не зва-гаючи на стан в Сх. Галичині, які виконують т. зв. аграрну рефор-му парцеляцію з повним нехтуванням сів українського селянства так, а було, якби такої т. зв. аграрної ми взагалі не було. Порушували справи комасації та меліорації з-за заспокоєнням земельного нашого селянина. А вся дотепе-ральність земських урядів до то-го не зводилася, щоб наші селяни збавляти землі. Наслідком того уряди найменше намагаються на комасації. Ці уряди багато му-сли скасувати з того, що зроби-ти українське селянство не може ніх якого доміря (проникнув до-ребував і заявляє, що не посто-тикувати діяльності земських урядів повинна належати виключно компетенції автономних громадських установ, тобто до органів сам-влади і не може бути ведена ш-но, бо не все, що є добре для ві-чності. Познання, є добре для нас і на-вчання).

Третього дня нарад забирали слово крім також інж. Витовт Монастирський і Ю. Павликовський. В своїй промові звер-нував увагу на труднощі пропаганди між українським селянством і на труд-ноту комасації. Пропаганда комаса-ції велика справа. — З успіхом мож-вести лише люди, що мають повне-ря між селянством. А земські уряди доміря чуже не мають. На тому є в Сх. Галичині вже деякі практик-ред війною вели в нас не тільки по-ганду за комасацією, але й провади-в життя не зважаючи на величезні-нощі, що випливали з австрійського і-саційного закону — труднощі мате-риального грошечного характеру. І ось в-сацію перенесли в нас у підберижж-вильові, вишатирах і Хишів-мач. Чому-ка тоді „далася, а тепер не відати“ А тому, що не переводили українсь-ко-католицькі священники при домі-вчителів та інших українських діяч-користувалися великим авторитетом у-ролі. Навчати тут ствердили це рефе-рент інж. Монастирський, що передовсім ко-масацію у Сх. Галичині провади давали при-католицькі парохі як о. Омишківський і о. Омишківський.

Для сполучення комасації треба крім словесної пропаганди ще й до-живих прикладів. А їх до тепер не ма-ри Сх. Галичині нема. Нема їх передов-тому, що комасація в нас завязана з не-чезними труднощами, які комасують ста-чають у наших катастрофічних роках.

Із викладової салі.

Пролетаренна до сторі української філософії.

(Від власного кореспондента.)

Берлін, кінець січня.

Перед кількома днями відбувся у 30-й салі берлінського універси-тету з доручення „Українського На-укового Інституту“ виклад проф. д-ра І. Мірчука про пролетаренну до історії української філософії. Тема викладу у нас настільки нова, що я дозволю собі подати тут його важніші гадки.

Хоч шль і завдання філософії загально-людські, всеж таки форма та засоби, які ведуть до цієї мети, мають національну закраску. І як у одного б ку такі філософії, як Бекон, Декарт, Лайбніц і Кант, це творші ідеї, якими вони збагатили духове життя всього людства, так і другого боку національні ріжніці між ними вириваються цілком ясно і уже загально відомо, що емпі-ризм, це витвір англійського ду-мання, раціоналізм — французько-го, а ідеалізм — німецького. Так само глибоко в народній душі тре-ба шукати причин того явища, що англійська етика утилітари-стична, а категоричний імператив Канта внос якраз на німецькому ґрунті.

Праця конструктивного філосо-фа — це праця творчого мистця, який з фрагментарного матеріалу екзактних наук витворює нову ці-лість у стилі дійсності і коли вже у фахово-науковій праці про-являються національні своєрідності, тим більше виступають вони у фі-лософії, так що цілком оправдано можна говорити про німецьку, ан-глійську, французьку, а тим самим і про українську філософію.

Та про історію української фі-лософії загально поширена гадка, що така історія неможлива, бо не-має таких українських філософів, які витворили б самостійні системи та й взагалі наша продукція з об-сягу філософії дуже незначна. Цей сумний факт звичайно виправду-ється безнастанною витратою енер-гії українського народу на бої з хижакськими сусідами, недостатком матеріального добробуту, необхід-ного для розвитку філософічного ду-мання, та недостатком спокійно-го, самостійного державного життя. І в чужих державних організа-ціях наш народ був жертвою ріжних утисків з боку пануючих націй, які безпощадно здавлювали в самому зародку кождо прояву самостійного ду-мання і кождий пробіс сво-рідного культурного життя украї-нців. Довгі віки неволі спричинили те, що ми втратили всі вищі вер-

стви суспільності, які одні тільки, завдяки кращому матеріальному за-безпеченню могли бути носіями куль-турного розвитку нації, залишилося саме дрібно-земельне селянство, як одинокий представник нації, та во-но було приневолене всю свою енергію витратити на важку бо-ротьбу за існування.

Є ще й інші обставини, що ви-правдують низький стан філосо-фічної продукції українців, якщо прикладати західно-європейську мі-рку. Ці ж не тільки українці, але й усі інші славянські народи дали дуже мало на полі філософії. В теоретичній філософії не мають славяне ні одного визначнішого представника; вони не витворили ні одної системи, яка могла рівня-тися з філософічними системами інших народів. Та не можна сказа-ти, що славяне не цікавляться фі-лософічними питаннями, або що їм бракує духової сили для витво-рення філософічних систем. При-чин треба шукати в чім іншій.

Найбільше правдоподібний, а на-віть підтверджений фактами здогад, що духові енергія у формі філо-софічного думання у славян не під-німається вгору, а розстигається вширину. У славян не зосереджу-ється вона в головах геніальних одиноків, але зате в широкій на-родній масі знайдемо релятивно

високу ступень філософічного ду-мання. Все те відноситься і до украї-нців. В українській народній твор-чості бачимо вироблений шль до-тогди, побудований на своєрідній метафізиці, в якій засоване від-шення людини до Бога, до сві-та людей, далі — цілу систему її оригінальну естетику, виявлену в мистецькій прод-кції, а все це в-ясний доказ буйного розширення філософічної культури в широкій українській масі. І взагалі українська філософія, хоч і не може рівнятися із здобутками західно-європейських націй, всеж таки в сім славянських народів займає останнє місце.

Та філософічне думання у сла-вян, через те, що воно не зосере-джується, а широкою струєю роз-сється між народні маси, не може по-являтися так інтенсивно, як це ма-є місце в єдиноличних концепціях ін-дивідуальних гениальних людей. А з другого боку воно не-можливо наблизитися до конкрет-ної потреби та способу думання в-мас, приймаючи через те більш конкретний та практичний харак-тер. Славяне не мають ані великої теоретичної, ані систематичної, ані страхотного думання, а зате мають визначний представницький пла-нний напрямку у філософії, а саме: німецький, Мисарик-Томасовський, ворула й і.).

